VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hyvinvointialueiden ohjaukseen liittyvät lainsäädäntömuutokset HE 2/2024 vp.

STV 27.2.2024
OSASTOPÄÄLLIKKÖ VILLE-VEIKKO AHONEN
HALLITUSNEUVOS, YKSIKÖN PÄÄLLIKKÖ MINNA-MARJA JOKINEN
LAINSÄÄDÄNTÖNEUVOS KIRSI HYTTINEN

Muutosehdotukset

- Hyvinvointialuelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset valtiovarainministeriön tehtävistä hyvinvointialueiden ohjauksessa (11 §)
  - Valtiovarainministeriö seuraa yleisesti hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta, vastaa hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan yleisestä ohjauksesta, sovittaa yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta sekä huolehtii, että hyvinvointialueiden itsehallinto otetaan huomioon hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön valmistelussa
- Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevista valtakunnallisista strategisista tavoitteista säädetään hyvinvointialuelaissa
- Hyvinvointialuetalouden ja –hallinnon, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen neuvottelukunnat yhdistetään yhdeksi hyvinvointialueneuvottelukunnaksi, neuvottelukunnasta säädetään hyvinvointialuelaissa

Muutosehdotukset

- Hyvinvointialueiden ja ministeriöiden välisiä neuvotteluja koskevat säännökset siirretään hyvinvointialuelakiin ja neuvottelut yhdistetään
- Hyvinvointialuelain 12 §:n 2 momenttia täydennetään nostamalla esille finanssipoliittiset tavoitteet
  - Julkisen talouden suunnitelma ja valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet ohjaavat ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta.

Valmistelu

- Esitys on valmisteltu kunta- ja alueministerin asettamassa työryhmässä, jossa mukana VM, STM, SM
- Esityksen taustalla ovat pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaukset:
  - Hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi ja vahvistetaan ministeriön voimavaroja
  - Eri ministeriöiden päällekkäiset hyvinvointialueiden toimintaan ja talouden ohjaukseen liittyvät lakisääteiset välineet (muun muassa neuvottelukunnat, neuvottelut ja valtakunnalliset tavoitteet) yhdistetään. Lakisääteisiä neuvottelumenettelyitä selkiytetään ja neuvotteluille määritellään vielä nykyistä selkeämmät tavoitteet.
- Hyvinvointialueiden taloutta koskeviin hallitusohjelmakirjauksiin liittyvä valmistelu on vasta käynnistynyt ja niihin liittyvät esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokauden lopulla

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

- Lait tulisivat voimaan mahdollisimman pian
- Voimassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet olisivat voimassa, kunnes valtioneuvoston on asettanut uudet hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat tavoitteet
- Neuvottelukuntien meneillään olevat toimikaudet päättyisivät, kun valtioneuvosto on asettanut uuden hyvinvointialueneuvottelukunnan

Lausuntopalaute

- Lausuntoaika 17.10 – 23.11.2023, lausuntoja annettiin 29 kpl
- Ehdotuksia kannatettiin laajasti:
  - Ohjauksen yhteensovittaminen ja yhtenäisten toimintatapojen luominen on kannatettavaa. VM:n koordinaatio auttaisi hälventämään nykyistä toiminnallisen ja taloudellisen ohjauksen välistä ristiriitaa, ministeriöiden ristiriitainen ohjaus hankaloittaa toiminnan ja talouden suunnittelua ja ennakointia.
  - Ohjausmekanismin tulee mahdollistaa toiminnan järjestäminen niin, että taloudellisten ja sisällöllisten tavoitteiden ja lainsäädännön yhteensovittaminen on tosiasiallisesti mahdollista.
  - Huomioitava kuitenkin, että finanssipoliittiset tavoitteet saattavat ylikorostua
  - Kiinnitettävä huomiota ohjauksen ja itsehallinnon väliseen suhteeseen
  - Alueiden ja ministeriöiden välisissä neuvotteluissa tulisi ennen kaikkia luoda yhteistä tilannekuvaa ja yhteisymmärrystä ministeriön ja hyvinvointialueiden kesken tosiasiallisesta toiminnan ja talouden tilanteesta ja toimintaympäristöstä alueilla mm. suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön

Hyvinvointialueiden ohjaukseen liittyvä muu organisoituminen

- VNOS-muutos (262/2003) ja valtioneuvoston asetuksen (610/2003) muutos valtiovarainministeriöstä voimaan 1.1.2024 lukien. Muutoksilla lisätty VM:n toimialaan / tehtäväksi hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovitus.
- Valtiovarainministeriöön uusi hyvinvointialueiden ohjausosasto 1.2.2024 lukien. Kunta- ja alueministerin vastuualueen osasto. Osasto organisatorisesti valtiosihteeri kansliapäällikkönä alaisuudessa.
- Uusi hyvinvointialueiden ohjausosasto tulee vastaamaan muun muassa nyt esitettyjen ohjaukseen liittyvien neuvottelukuntien, neuvottelujen ja valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön kanssa.
- VM, STM ja SM asettivat viikolla 7 hyvinvointialueiden ohjaukseen liittyvän, kolmen ministeriön yhteisen, johtoryhmän.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!